

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ד' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שני פרשת ויצא | ד' בסליו תשפ"ו
ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

למה ה' העלים מיצחק את רשעותו של עשיו?

ב"ה עסקנו כמה ימים בברכות ויתן לך ה' להים הן ברוחניות והן בגשמיות, ועתה נשלים דברינו לאור דברי מן החת"ס זי"ע, ע"פ ההקדמה שהזכרנו שבתחילה הקב"ה נתן את כח הברכה לאאע"ה, אלא שאאע"ה לא רצה להעביר את כח הברכה ליצחק, מחמת החשש שאחד מבניו אינו ראוי להתברך, עד שהקב"ה לבדו נתן ליצחק את כח הברכה. ולכן הקב"ה סיבב שיצחק לא ידע על רשעותו של עשו, כי אילו היה יודע את עוצם רשעותו, יצחק לא היה בשמחה בשעת ברכתו ליעקב, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, כדי להמשיך את הברכות מאוצר הברכות על יעקב, הייתה צריכה להיות העלמה כזאת, שיצחק לא ידע ולא יצטער מרשעותו של עשו.

השמחה היא צורך הברכה

אבל יעקב שנאמר בו ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, הוא יכול לברך את בניו בשמחה, כי מיטתו שלמה בתכלית השלימות, אי אפשר לשער את עוצם שמחת הנפש של יעקב אבינו בשעה שראה סביבו את המיטה השלימה. אבל יצחק שהיה לו בן רשע, אילו בתחילה היה יודע על רשעותו, לא היה יכול להמשיך את הברכה ממקור העליון, כי בשעת הברכה מוכרח שיהיה עז וחדה במקומו.

למה מברכים ברכת כהנים רק ביו"ט?

וכן אנו מוצאים שאחינו בני חוץ לארץ אינם מברכים ברכת כהנים אלא רק ביו"ט, כי במצב הגלות בחוץ לארץ, ערבה כל שמחה גלה משוש הארץ (ישעי' כד, יא), אמרו שיוכלו הכהנים לברך את ישראל רק בימים טובים שנצטוונו לשמוח בהם מן התורה. ואף אז רק בתפילת מוסף שהשמחה שלימה, כמבואר ברמ"א³. אבל בארץ ישראל שיש השראת השכינה הק' אפילו בזמן הגלות כמבואר בדברי חז"ל, כיון שיש השראת השכינה"ק יש יותר שמחה, והכהנים יכולים לברך את ישראל בכל יום ויום. עכ"פ כך החת"ס מיישב למה נעלמה מיצחק רשעותו של עשו, הכל כדי שיוכל להשפיע את ברכת ה' בשמחה.

יעקב ועשו כ'ששכר זבולון

ויש להתבונן מה הייתה דעתו של יצחק על ב' בניו בכל אותם השנים. מה הגדרתו של יעקב ומה הגדרתו של עשו. וביאר החת"ס שיצחק סבר שיש כאן כעין הסכם 'ששכר זבולון', יעקב הוא איש תם יושב אהלים, ועשו מסדר את כל צרכיו הגשמיים, ויעקב משועבד ללמד את עשו מה שהוא צריך, כמו שנאמר בפרשת ויחי על יששכר ויט ששכמו לסבל ויהי למס עבד. וכן ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה וישראל (דבה"י א, יב, לג), יששכר משועבד להורות לזבולון, שהוא משועבד לאחיו להיות מזומן לפסוק תשובות לשאלות ולהורות דרכי עבודת ה', וכמ"ש בגמ' הוריות (י). 'שררה אני נותן לכם?! עבדות אני נותן לכם!'. ומאידך זבולון משועבד לעסוק בכל צרכיו של יששכר.

יששכר משועבד לזבולון - ללמדו תורה

וא"כ כשיצחק ברך מטל השמים ומשמי הארץ ורב דגן ותירש הרי זה ממש כברכת יעקב לזבולון, שהספינות והסחורות יצליחו בברכה מרובה, וכן ברכו משה שמח זבולן בצאתה. ומה שיצחק אמר וישתחוו לך בני אמה, היינו כמו שיששכר משועבד ללמד את זבולון תורה והוראה, כך יעקב היה צריך להיות מורה הוראה לעשו, ומשועבד לזה באהבה ואחוה.

יצחק הסתפק מי מתברך

וכאמור לעיל מדברי הבן איש חי שליצחק היה ספק שמא יעקב מקבל את הברכות, ממילא כיוון עוד כוונה בברכות, מטל השמים ומשמי הארץ על התורה ועל הוראה, וישתחוו לך בני אמה הוא עשו שישתחוה ליעקב,

א מהדורת רי"נ פרשת תולדות עמ' קכא.

ב שו"ע (או"ח קכח, מד) נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפים אלא ביו"ט, משום שאז שרויים בשמחת יום טוב, וטוב לב הוא יברך; מה שאין כן בשאר ימים, אפי' בשבתות השנה, שטרודים בהרהורים על מחיתם ועל ביטול מלאכתם; ואפי' ביו"ט, אין נושאים כפים אלא בתפלת מוסף, שיוצאים אז מבהכ"נ וישמחו בשמחת יום טוב.

כזבולון המשועבד לכל צרכיו של יששכר. ומצווה ליראה מתלמידי חכמים. והרי שיכולין לפרש 'ושתחוּ לך' לב' צדדים, יעקב לעשו ועשו ליעקב. יששכר לזבולון וזבולון ליששכר.

יעקב עצמו צריך גם את הברכה הגשמית

אמנם למעשה בשעת הברכה, הייתה כוונת המברך מסופקת אם ליעקב אם לעשו, וכוונת המתברך הרי זה יעקב לבדו, לכן יעקב זכה לשני סוגי הברכות הן גשמיות והן רוחניות, הן זבולון והן יששכר. וזאת משום שעשו הרשע אינו מסכים כלל וכלל לשמש את יעקב, ולעסוק בכל צרכיו, כמו שזבולון עשה ליששכר, לכן יעקב עצמו צריך גם את הברכה הגשמית. אילו עשו היה מסכים לשרת את יעקב, יעקב לא היה זקוק לברכת זבולון, וגם זבולון בן יעקב עצמו היה יכול להיות יששכר, שגם בו היה מתקיים (ישעי' סא,ה) וְעַמְדוּ זָרִים וְרַעוּ צֹאנֵכֶם וּבְנֵי נֶכֶר אֶפְרָיִם וְכַרְמֵיכֶם. אך מכיון שעשו הרשע התחמק, ולא רצה לקבל את התפקיד הרוחני שלו לשרת את יעקב, לכן הוכרח יעקב במיטתו השלימה לקבל את שתי הבחינות, בנו זבולון יצא לסחורה בשמחה ובנו יששכר עסק בתורה.

מהיכן היה ליעקב שפע גשמי כדי לברך את זבולון?

כי אין אדם מוריש ממה שאין לו, מהיכן יעקב קיבל שפע גשמי כדי לברך את זבולון? אין זאת אלא משום שעשו ברח ומרד בשליחותו לשרת את יעקב, לכן זכה יעקב לשתי הברכות כאחד, חוף אניות ושפוני טמוני חול, וגם יששכר באהלך. ולאחר מעשה כשיצחק הריח מיעקב ריח של גן עדן, וכשעשו נכנס ראה גהינם פתוחה מתחתיו, הבין כי 'מאת ה' היתה זאת' שיעקב יקבל את שני סוגי הברכות הן בגשמיות והן ברוחניות. אז צעק עשו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא לְךָ אֲבִי בְּרַכְנִי גַם אֲנִי אֲבִי וַיֵּשָׂא עֵשָׂו קֶלֶו וַיִּבֶךְ.

עשו רצה לפחות את ברכת אברכי הכולל

וביאר מרן החת"ס זי"ע שהרי זה פשוט שאילו יצחק היה מברך את עשו ממש, היה בוודאי מותיר גם איזו ברכה עבור יעקב, הוא לא היה מרוקן את כל הברכות רק על ראש עשו בלבד. 'אם טעית לחשוב על אחי שהוא אני, א"כ תתן לי את הברכה שהותרת בעבורי בשעת מעשה'... וזהו הפירוש הלא אצלתי לי בְּרָכָה, אין ספק שהשארתי איזו ברכה שלא ברכת את הבן הראשון. וכן היה אמור להיות מעיקרא, שעשו יקבל את ברכת זבולון ויעקב את ברכת יששכר, וכסדר הפסוק 'שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך' הקדים תחילה את זבולון, וכך קרא לעשו תחילה ואח"כ היה מאציל ברכתו ליעקב בברכה הרוחנית. ועל כך עשו בכה הלא אצלתי לי בְּרָכָה, בדיעבד לפחות תן לי ברכת אברכי הכולל...

עבורך לא נשאר כלום

אמר לו יצחק, לא נשאר לך כלום! כי אח שלך משך ממני את הברכה של יששכר, אבל אני התכוונתי גם לברכת זבולון, בא אחיך במרמה ויקח ברכתך בכפליים, לא נשאר בעבורך שום דבר. מאת ה' היתה זאת כי הקב"ה יודע שאתה לא רוצה להיות לו לזבולון כשר ונכנע, א"כ צריך הוא לבדו לקבל שני הברכות, גשמי ורוחני. וזש"כ 'ודגן ותירוש סמכתי', נגלות התורה ונסתרות התורה נתתי לו כבר, ויחד עם זאת גם 'סמכתי', הוא עצמו נתברך בברכת תומכי התורה בגשמיות. ומה אעשה לך בני.

אנטונינוס סייע לרבינו הקדוש בחיבור המשנה

ובסוף הזכיר לו את זכות שעתיד לצאת ממנו אנטונינוס שיסכים לשמש את רבינו הקדוש, ולכן משמני הארץ יהיה מושבך. וכמבואר בשיעור הקודם מדברי הרה"ק רבי צדוק זי"ע שהפסוק הזה מדבר על הסיוע שאנטונינוס עזר לרבינו הקדוש לחבר את ששה סדרי משנה.

***

יעקב למד י"ד שנה בישיבת עבר

ברש"י סוף פ' תולדות יש חשבון ארוך, והוא מדברי הגמ' ספ"ק דמגילה, שלפי חשבון השנים מוכרח שיעקב אבינו למד י"ד שנה בישיבת עבר לפני שהלך לבית לבן. ובסוגריים יש הוספה מרש"י ישן שיעקב אבינו לא

נענש על אותם השנים, שאף אמנם שעל כ"ב שנה שהיה בבית לבן ולא קיים כיבוד אב, נענש בכ"ב שנות צער על יוסף, אבל כנגד י"ד שנה דישיבת עֵבֶר לא נענש. והענין כי מצות ת"ת כנגד כולם, אף יותר ממצות כיבוד אב.

מותר לעלות לארץ ישראל?

אמנם אעפ"כ היה צריך למצוא רמז בדברי אביו על כך. וכן מצאנו בגמ' (שבת מא.) שהאמורא רבי זירא רצה לעלות לארץ ישראל והוא ידע שרבי יהודה שהיה רבו סבור שכל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר (ירמי' כז, כב) בְּבִלְהָ יוֹבָאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ, אבל רבי זירא סבר שמותר וגם צריך ללכת לארץ ישראל, ובחלום קיבל סימן משמים שיעלה לארץ ישראל. אלא שהייתה לו מבוכה מה לעשות עם רבו, שהרי אם ישאל אותו, יאמר לו שאסור, ואחרי שיוורה לו בבר לא יוכל לעלות לא"י, ואם לא ישאלנו איך שייך לצאת לדרך בלי ברכת פרידה מרבו.

רמז לברכת פרידה

החליט רבי זירא שהוא ילך לבית רבו, ויקשיב לשיג ושיח כלשהו, ומתוך דבריו יוציא לעצמו ברכת פרידה גם בלא כוונת רבו... וכנודע שהקב"ה מכניס לתוך דברי הצדיקים גם דברים רבים שהצדיק עצמו אינו ממש מכוון. כידוע לכל חסיד. וא"כ גם כשיעקב אבינו הלך י"ד שנה לבית עֵבֶר, הוא צריך למצוא איזה רמז לכך בדברי אביו. אף שהוא לא שאל אותו בפירוש על כך.

'עם לבן גרתי - ולא למדתי'

וכתוב ב'נזר הקודש' על המדרש, שמכיון שיצחק אמר לו 'ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, ורוב דגן ותירוש', ומבואר במדרש שהכוונה למקרא, משנה, תלמוד, וסודות התורה. הרי אין אפשרות שילך ישר לבית לבן, שהרי שם אי אפשר ללמוד תורה, וכמ"ש כ"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע 'עם לבן גרתי ולא למדתי, ממעשיו הרעים', היה אסור ללמוד שם תורה בגלל טומאת אליליו, כל אותם שנים היה לו מעין 'ניטל' ארוך. ומזה נתחבר ספר תהילים, אתה קדוש יושב תהילות ישראל סבא¹, כי כשאי אפשר ללמוד מחמת רוח הטומאה של לבן, אומרים תהילים לאחוז עצמו בדביקות בה' גם במצב כזה.

צ'יק ענק פודים צ'יק צ'אק

אך אביו לא ברכו רק בספר התהילים הקדוש, אלא גם בכל התורה כולה, ומתוך ברכת אביו יעקב קיבל רמז שהוא מוכרח לרוץ י"ד שנה לבית עבר. כשאדם מקבל טשעק כזה יקר של מליארד דולר, בבלי ירושלמי זזה"ק וכתבי האריז"ל וספרי בעש"ט, ועל הטש'ק כתוב וחתום 'יצחק בן אברהם' בפקודת הבורא יתברך שמו ויתעלה שנתן את הברכות בידי... וכי יש מי שיקבל כזה טש'ק ענק, וידחה את פדיונו לאחר ימים ושנים, הרי ברגע הראשון שיוכל ללכת לבנק לפדותו, ירוץ בנשימה אחת לקבל את כל המזומני"ם. אשע"כ יעקב רץ תיכף לישיבת עבר, וי"ד שנה פדה את הטש'ק בלי לשכב אפילו לילה אחד. הרי שכשם שרבי זירא קיבל 'רשות' לעלות לא"י מרבי יהודה אף שלא בידיעתו, כך יעקב קיבל 'רשות' מאביו יצחק ללכת לבית עבר אף בלא ידיעת יצחק.

הברכה חלה על הדבר הראשון שיעשה

וכן אמרו הצדיקים שהמלאך בירך את הגר קומי שְׂאִי אֶת הַנֶּעֱר וְהַחֲזִיקִי אֶת יָדְךָ בִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׁימְנוּ... ואח"כ כתוב וַיָּשֶׁב בְּמִדְבָּר וַיְהִי רָבָה קִשְׁתוֹ. וביאר החפץ חיים זי"ע שכשמברכים אדם בהצלחה, הוא יצליח תיכף בדבר הראשון שהוא יעשה, ישמעאל התברך מהמלאך, ומיד יצא לירות בקשת, והצליח. אילו היה משתמש בברכה למשהו טוב יותר, היה יכול להצליח בענין ההוא.

ג **בראשית רבה** (ויצא סח, יא) כל כ' שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב ומה היה אומר, ר' יהושע בן לוי אמר ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים, מאי טעמיה, שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא **ישראל, ישראל סבא**, ר' שמואל בר נחמן אמר כל ספר תהלים היה אומר מה טעם, ואתה קדוש יושב תהילות **ישראל, ישראל סבא**.

ללמוד גמרא ותוס' מיד אחר 'ויתן לך'

הרה"ק מקלויזנבורג זי"ע היה אומר שכשהיה בבעלזא אצל כ"ק מהרי"ד זי"ע ראה שכל מוצאי שבת אחר אמירת 'ויתן לך' היה מגרש את כולם ואומר להם 'לכו ללמוד גמרא עם תוס'. וצ"ע שהרי אחרי ברכת ויתן לך כדאי לעשות איזה ביזנס כדי להצליח בו? אלא כנ"ל שאם צינור הברכה כבר נפתח, כדאי לתפוס מיד את הברכה להבין ולהשכיל גמרא ותוס'. שיהיה לך דעת ושכל לקבל את הפירוש הרוחני של 'ויתן לך', בבלי ירושלמי וכל טוב סלה. וכ"ש עתה במוצאי שבתות החורף הארוכים, אשרי מי שמיד אחר הבדלה מתיישב עם גמרא, ומחיה את נפשו בטל השמים ובשמני הארץ ורוב דגן ותירוש כמו שפירש המדרש.

וכשם שיעקב אבינו עשה, תיכף אחר ששמע 'ויתן לך' רץ ללמוד י"ד שנה בישיבה. [פעמיים ש"ס דף היומי, אחד ע"פ נגלה ואחד ע"פ נסתר].

תורת ה' - חפצו

בקדושת לוי מביא את דברי הרמב"ן שכתב עה"פ אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיה"ש ב,ז), שתיכף אחר שהלב מתעורר באהבה גדולה להשי"ת, יעשה מיד איזה חפץ. הביאור הפשוט הוא כלי של מצוה, כן אמרו צדיקי בעלזא שיתן איזה סכום לצדקה ויעשה איזה גמילות חסד, לכלול בתוכו את האהבה שישאר בתוך הכלי לקנין עולם. ועתה נתבאר לנו שמכיון שתלמוד תורה כנגד כולם, א"כ דף גמרא הוא החפץ של מצוה לכל התעוררות אהבת הבורא בלבו. ומקרא מלא דיבר הכתוב (תהלים א,ב) כי אם בתורת ה' חפצו שהרי התורה"ק היא חפצא דמצוה, להיות כלי לאור האהבה. ה' יזכנו אמן.

***

רבקה הוסיפה לחם ויעקב הוסיף יין מגן עדן

בשיעורים הקודמים נתבאר מדברי הזה"ק והאריז"ל שרבקה באה לתקן חטא עץ הדעת, כי היא עצמה הייתה נשמת חוה, ויעקב היה נשמת אדם קדמאה קודם החטא, ועשו הוא הנחש כמו שחקוק על ירכו, ועתה אדה"ר הוציא בחזרה את הברכות בדרך ערמה.

וכתב ה'שם משמואל' בשם אביו ה'אבני נזר' זי"ע שיש להתבונן בדבר נפלא, שיצחק ביקש רק 'מטעמים', ורבקה הוסיפה 'לחם' ויעקב הוסיף 'יין'. בעשו כתוב רק 'ויעש גם הוא מטעמים', לא לחם ולא יין, אבל רבקה הוסיפה ונתת את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה, וחז"ל אמרו שזה היה בליל פסח, הרי שהלחם היינו מצות לחם עני. ועל יעקב כתוב ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וינשתי, ותרגם יונתן (כז,כה) ולא הנה חמרא גביה ואזדמן ליה מלאכא ואייתי מן חמרא דאצטנע בעיבוי מן יומי שירי עלמא ויהביה ביד יעקב ויעקב אמטי ליה לאביו ונשתי - שהביא יין מגן עדן. וצריך להבין מהו הסוד שיצחק מזמין ענין אחד, רבקה מוסיפה ענין שני, ויעקב מוסיף ענין שלישי. והלא דבר הוא.

מדוע המלאך הביא יין?

ובתרגום יונתן הלשון הוא ולא הנה חמרא גביה דהיינו שהביא לו מטעמים, ומכיון שלא היה שם יין, בא מלאך ונתן ליעקב יין שהיה משומר בענביו מתחילת בריאת העולם, והקב"ה משמר אותו לסעודה דלעתיד לבא, כמאמרם ז"ל (פסחים קיט:) 'עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק', ויעקב נתן אותו לאביו ושתה. ונמצא שיעקב לא הכין את היין, אלא מלאך נתן לו בקבוק יין, ולכן הטעם ויבא לו יין וינשתי הוא מרכא כפולה, כי היו ב' הבאות, המלאך הביא ליעקב והוא הביא ליצחק, וצ"ע ממה נפשך אם צריך יין מדוע לא הביא מביתו, ואם לא, מדוע המלאך הביא?

'חד גדיא' - לחש נגד עין הרע של המלאכים

בבעלזא נוהגים בליל פסח שחל בשבת לפתוח את עריכת ליל הסדר בנוסח כזה: 'מנהג העולם שאין אומרים בליל פסח 'שלום עליכם', כי יהודי בליל הסדר הוא במדרגה הרבה יותר גדולה ממלאך, וכמבואר בזה"ק שהקב"ה וכל הפמליא דלעילא באים לשמוע סיפור יציאת מצרים בבתי ישראל, [ולכן אומרים בסוף הסדר 'חד גדיא' שהמלאכים לא יקנאו, כן אמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהוא לחש כנגד עין הרע של המלאכים] אבל

בבעלזא כן נהגו לומר שלום עליכם, והיה כ"ק מהר"י מבעלזא זי"ע אני אומר לכם טעם למנהג העולם שאין אומרים שלום עליכם, וטעם מנהג בעלזא כן לומר שלום עליכם, והיה מאריך באריכות הטעם שאין אומרים, ובסוף היה מסיים טעם למנהג בעלזא כן לומר, היות ובעת בליל פסח הוא הזמן שיצחק נתן את הברכות ליעקב, ובמדרש רבה כתוב שבשעה שיעקב נכנס עם המטעמים היו ידיו רותתות ורופפות מרוב פחד ויראה 'אולי ימושני אבי', וכמעט שלא נפלו המטעמים לארץ, עד שבאו שני מלאכים והחזיקו בשני ידיו של יעקב שיוכל להביא את המטעמים לפני יצחק. וממילא יש לנו הכרת הטוב למלאכי השרת שלולא הסיוע שלהם יעקב לא היה מצליח להוציא את הברכות בערמה, ולכן אומרים לכבודם 'שלום עליכם'. וכ"ק מהר"א מבעלזא זי"ע היה מסיים כך 'ומכיון שהמלאכים כבר נמצאים כאן, נפתח ונאמר שלום עליכם מלאכי השרת...'

עוד סיבה לומר לשור 'שלום עליכם'

ולאור הנ"ל יש לנו עוד סיבה לומר לשור 'שלום עליכם' כי המלאך הביא ליעקב את היין מגן עדן, ועי"ז המשיך ברכה מיוחדת מגן עדן על ראשו של יעקב וזרעו.

מטעמים לחם ויין - לתקן ג' תיקונים

וביאר ה'שם משמואל' שכל הענין הזה של הוצאת הברכות בערמה היה כדי לתקן את חטא עץ הדעת, ובאותו חטא מוזכרים ג' לשונות, וְתָרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֹאמָר הִוא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וְתִקַּח מִפְּרִיו וְתֹאכַל וְתִתֵּן גַּם לְאִישָׁה עִמָּה וַיֹּאכֵל. כנגד הלשון טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל צריך 'מטעמים', וכנגד וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל צריך לחם, שהרי טעם דגן נותן חכמה (ברכות מ.), והבן יכול לקרוא 'אבא' כשאוכל לחם. חטא בגימ' כ"ב אותיות התורה וכו'. וכנגד תֹּאמָר הִוא לְעֵינַיִם צריך את היין, כמ"ש חֲכָלִילִי עֵינַיִם מְיִין. והנה יצחק אבינו כבר זכה באותו מעמד לשלימות המדרגה שבשר ודם יכול לזכות בחיים חיותו, שחז"ל העידו עליו שהקב"ה קרא שמו עליו עוד בחייו 'אלקי יצחק'.

תפסת מועט תפסת

ומה שיצחק ביקש רק 'מטעמים' כי חשב הלוואי שאזכה לתקן את החלק בחטא עץ הדעת שאמרה טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, ולכן הוא רק ביקש מטעמים, ועל ידם יוכל להחזיר את הברכה שהקב"ה ברח את אדה"ר ביום השישי. אף שיש ג' פגמים שצריך לתקן, תפסת מועט תפסת. אם הקב"ה יראה שאפשר לתקן יותר, יתקן ברחמיו המרובים. ובפרט יצחק שסבר בתחילה שהתיקון יעשה ע"י עשו, כך היה רצונו ית', שיחשוב שעשו הוא איש כזה שאפשר לתקן על ידו את החטא, ולכן בתחילה ביקש רק מטעמים בלבד. אבל רבקה בחכמתה ראתה שהגיע הזמן לתקן גם את הקלקול השני של חטא עץ הדעת, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, לכן הוסיפה לחם סעדא דלבא, תיקון המח והחכמה. ויעקב אבינו זכה לתקן את החטא בשלימות, אפילו מה שנאמר תֹּאמָר הִוא לְעֵינַיִם.

תיקון משולש

רבקה אמרה שבכחו של יצחק יעשו מטעמים לתקן את הטוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, והיא תוסיף עוד כח של לחם לתקן וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, ועל חלק היין הייתה מצפה אולי יהיה סיעתא דשמיא ויהיה תיקון השלם. ומיד כשיעקב נכנס ונתגלו כל בחינותיו וקדושותיו, המשיך תיכף ומיד גם את תיקון היין, וכמ"ש בתרגום יונתן שהיין הגיע ע"י מלאך מגן עדן, ועי"ז תוקן החטא בתכלית השלימות וַיָּבֵא לוֹ יֵין וַיִּשְׁתֶּה ותיקן גם וְכִי תֹאמָר הִוא לְעֵינַיִם. וכיון שנתקן החטא בתכלית השלימות באו ברכות גדולות ונפלאות 'ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ'.

חוש הריח לא נפגם

כתוב בספה"ק 'בני יששכר' (מאמרי חודש חשוון, ע"פ מש"כ בספר יצירה שחודש חשוון הוא כנגד חוש הריח), בגמ' ברכות (מג:): שאלו 'מנין שמברכין על הריח' וכו', וצ"ע מה סלקא דעתך שלא יברכו על הנאת הריח, והרי אסור להנות מעוה"ז בלא ברכה, בשום ענין של הנאה. וביאר ה'בני יששכר' בשם רבותיו הק' זי"ע

ד' הרה"ק מרוז'ין זי"ע קרא שם בנו הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייביש מהוסייטין זי"ע ע"ש הרה"ק רבי מרדכי

מטשערנבל זי"ע, ושאלוהו בני ביתו שהרי הפעטער רבי מאטעלע עודנו חי, והשיב שזה לו לרבי מאטעלע חמש עשרה שנה שכבר אינו בעולם הזה, וכבר יכולים לקרוא לתינוק על שמו!

שכל הנאה שאדם נהנה מעוה"ז ומברך עליה, הרי הוא מברר את הניצה"ק הגנוזים באותו הדבר שממנו הוא נהנה, ואחר חטא עץ הדעת נתערב הרע בטוב, וע"י הברכה הוא פודה את הניצה"ק שהיה גנוז בשבי, ומעלהו לשורשו. אמנם כשנעניין בחטא עץ הדעת נראה שכל החושים נפגמו מלבד חוש הריח, ו**תרא** האנשה - חוש הראיה, **כי טוב העץ למאכל** - חוש הטעם, וכי תאנה הוא **לעינים** - עוד חוש הראיה, ונחמד העץ להשפיל ו**תקח** מפיו - חוש המישוש, ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל. וכתוב ולאדם אמר כי **שמעת** לקול אשתך ותאכל מן העץ - חוש השמיעה. אבל חוש הריח - בכלל לא מוזכר שם.

חמשת החושים כלולים זה בזה

ולכן שאלו 'מנין שמברכין על הריח'. כיון שחוש הריח לא נפגם - איזה ענין יש לברך עליו, והרי אין בו בירור כבשאר הנאות עוה"ז, ותירצו שבכל אופן צריך לברך כי חמשת החושים כלולים זה בזה.

ריח שדה אשר ברכו ה' - א"צ תיקון

ועפ"ז מבואר יפה שלאחר שיעקב אבינו הביא גם יין, כבר נעשה תיקון גם לחוש הראיה, חכלילי עינים מין. [יצחק היה סגי נהור, ובפשטות הוא לא יכל לתקן את חוש הראיה, לכן הוצרכו להביא יין ממקור עליון] וכך תוקנו כל החושים, ועתה בני **שמע** בקלי הוא תיקון חוש השמיעה, חוש הראיה ביין, חוש הטעם במטעמים, ועיקר המח בלחם. אבל על חוש הריח עדיין לא דיברו, לכן ירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני פריח שדה אשר ברכו ה', שהרי החוש הזה לא נפגם מעולם. הוא חוש הריח שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף. ולאחר שכל החושים תוקנו, יעקב זכה וקיבל את הברכות, ויתן לך האלקים, לברכה ולא לקללה. ולאחר שיעקב שמע בברכות שיזכה ללמוד בבלי וירושלמי וכו', הלך מיד לישיבה ולמד י"ד שנה ברציפות.

***

תשוב חמת אחיה - עד שוב אף אחיה

ראיתי בספר 'תורת מיכאל' להג"מ רבי מיכאל אליעזר פארשלאגער זי"ע תלמיד מובהק לרבינו ה'אבני נזר' זי"ע, [בסוף ימיו התגורר בבולטימור שבארה"ב, מגאוני הדור, גדולי אמריקה כינוהו ה'רוצ'א ובוער של אמריקה', היה מופלג בבקיאותו בכל מכמני התורה, וזה עתה התחילו להדפיס את חידושי תורתו] עה"פ בסוף פ' תולדות (כז, מג) ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה. וישבת עמו ימים אחדים **עד אשר תשוב חמת אחיה**. **עד שוב אף אחיה ממך** ושכח את אשר עשית לו ושלחת ולקחתיה משם למה אשר כל גם שניכם יום אחד. וצריך להבין את כפל הלשון עד אשר תשוב חמת אחיה. עד שוב אף אחיה ממך. ורבינו בחיי תירץ [וכ"כ במדרשי תימן] עד אשר תשוב חמת אחיה - על הבכורה, עד שוב אף אחיה ממך - על הברכות. כי היו לו שני טענות על יעקב, לאחר שתשוב חמתו משתי הטענות, אז - ושלחת ולקחתיה משם.

מה ההבדל בין אף לחמה?

ובמפרשי רש"י כתוב שבכל כפל צריך להתבונן בשינויים שביניהם ועפ"ז יובן מדוע הוכפלו. כי בראשון כתוב **חמת** אחיה ובשני **אף** אחיה, ועוד שבראשון הוסיף תיבת 'אשר' ולא בשני. והנה רבים מבעלי לשון הקודש מבארים את החילוק בין אף לחמה, שעיקר כעסו של אדם הוא בזמן הקרוב תיכף לאחר שנגרמה לו העוולה, ו**חמה** היא מלשון לשון חמימות לבו וכאבו, וכמ"ש בגואל הדם (דברים יטו) כי יחם לבבו. עד כדי כך שיש מהראשונים שאמרו שבשעה ראשונה כשיחם לבבו אינו עובר משום לא תקם ולא תטר ואכהמ"ל. וכמ"ש (קידושין כח.) 'הקורא לחבירו עבד - יהא בנידוי, ממזר - סופג את הארבעים, רשע - יורד עמו לחייו', ופרש"י שמותר לו לשנאתו ואף למעט פרנסתו ולירד לאומנתו, כמובן שזה להלכה ולא למעשה [הארכנו בזה מאד בשיעורי הרמב"ם הל' דעות בענין נקימה ונטירה עי"ש].

ונפשי כעפר לכל תהיה ר"ת כותל

כי רק אדם שזכה שתתקבל תפילתו שהוא מתחנן בכל לב 'ונפשי כעפר לכל תהיה' ואינו מרגיש כלל שמבזים ומחרפים אותו. וכמו שאמר ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זי"ע שאולי כשעומדים לפני הכותל המערבי זוכים למדרגה כזאת, ורמז לדבר כי **כותל** ר"ת ונפשי כעפר לכל תהיה.

כעבור זמן - החמה נחלשת

עב"פ עיקר חמימות חמת האדם היא בשעה הסמוכה לצער שנגרם לו. אבל כשחולף זמן, למרות שהוא זוכר את הרשעות שעשו לו, הקב"ה ברחמיו המרובים עשה, שבחלוף הימים והלילות החמה נחלשת מחמימותה, ונשאר רק אף ולא חמה. [אמנם לדעת רבינו האלשיך הק' זי"ע, אף קשה מחמה, והביא ראיות לכך. אך יש הרבה ראיות לדעה הנ"ל שחמה קשה מאף].

מה משמעות המילה אָנֹשׁ?

והשינוי השני שבחמה כתוב עד אָנֹשׁ תָּשׁוּב חֶמֶת אָחִיךָ. ולגבי אף נאמר עד שׁוּב, ופירושו בעלי לשה"ק שבכל מקום שכתוב בתורה לשון אָנֹשׁ הוא ענין מוחלט ובטוח שבוודאי יהיה כן בלי שום ספק. וכן מצאנו בפרשה זו שבדברי יצחק אל עשו אמר לו 'בעבור תברכך נפשי', ולא הוסיף תיבת 'אשר', ואילו כשרבקה דיברה אל יעקב אמרה וְהִבֵּאתָ לְאָבִיךָ וְאָכַל בְּעֵבֶר אָנֹשׁ וּבְרָכָה לִפְנֵי מוֹתוֹ. הוסיפה תיבת אָנֹשׁ שיצחק לא אמר. כי יצחק ורבקה שניהם בעלי רוח הקודש, יצחק אינו יכול לומר אָנֹשׁ שהרי אין סופו להתקיים לברך את עשו, אבל רבקה כן אומרת אָנֹשׁ שהרי כך אכן היה, ברכה ולא קללה.

החמה וודאי תירגע

ועתה מדויק הפסוק באופן נפלא. וְיִשְׁבֹּת עִמּוֹ יָמִים אֶחָדִים עד אָנֹשׁ תָּשׁוּב חֶמֶת אָחִיךָ. בלי שום ספק שתשוב חמימות חמתו מהשעה הראשונה שיש לו עליך, כי הקב"ה עשה כן לכל כעס שבעבור הזמן הוא נרגע. אבל הדבר השני האף - לא כתוב בו אָנֹשׁ, כי אינו בטוח שזה עתיד להיות כך בוודאות, עד שׁוּב אף אָחִיךָ מִמָּךְ וְשָׂכַח אֶת אָנֹשׁ עֲשִׂיתָ לוֹ. כי לאחר סילוק החמה עדיין לא שכח, כדי שישתלק גם האף צריך שישכח לגמרי את אשר עשה לו. ועל זה לא כתוב אָנֹשׁ כי אינו בטוח שאכן יבא לידי כך.

וְיִשְׁבֹּת עִמּוֹ יָמִים אֶחָדִים - עד שירגע

וכך רבקה אמרה ליעקב, אתה תשב שם עד אָנֹשׁ תָּשׁוּב חֶמֶת אָחִיךָ, כל זמן שלא סרה חמתו בוודאי אל תחזור הנה. וְיִשְׁבֹּת עִמּוֹ יָמִים אֶחָדִים וכדפרש"י (כט, כ) עה"פ וְיִהְיוּ בְּעֵינָיו כְּיָמִים אֶחָדִים שז' השנים היו בעיני יעקב כְּיָמִים אֶחָדִים שאמרה לו אמו. אם כך יהיה, תשוב לביתך לבד לאחר ז' שני הימים אֶחָדִים, מבלי שאשלח לקחת אותך משם. אבל אם רבקה תראה שכבר לפני מלאות ז' השנים הללו, ביום בהיר נסתלק גם אפו של עשו, כי שכח לגמרי את אשר עשה לו, אז וְשָׁלַחְתִּי וְלָקַחְתִּיךָ מִשָּׁם, אף לפני מלאות ימים אֶחָדִים. ויש מפרשים לאידך גיסא, כי עד אָנֹשׁ תָּשׁוּב חֶמֶת אָחִיךָ בוודאי תישאר שם, ואפילו מעבר לזה, כלומר גם לאחר הימים אחדים, תמתין עוד קצת, ואם אראה שגם האף הסתלק, אזי שלחתי ולקחתיך משם.

החמה נרגעת למרות שהעוול זכור

עב"פ למדנו שיש מושג של השקטת החמה אף שהמעשה עצמו לא נשכח, וכן מצאנו במגילת אסתר (ב, א) אחר הדברים האלה כָּשָׁךְ חֶמֶת הַמֶּלֶךְ אֶחְשָׁרוּשׁ זָכַר אֶת וְשָׁתִי וְאֶת אָנֹשׁ עֲשִׂתָהּ וְאֶת אָנֹשׁ נִגְזַר עָלֶיהָ. כמו כן בעשו, אף אחר שוך חמתו, עדיין יכול לזכור את אשר עשה יעקב. וזה מה שרבקה אמרה, יעברו ימים אחדים והחמה תתבטל, ואח"כ אמתיך עוד עד שישכח לגמרי, ואז ושלחתי ולקחתיך משם.

מהיכן יעקב ידע ששבה חמתו של עשו?

ואי' ב'פנים יפות' וכן אמרו בשם הג"מ רבי איצעלע וואלאז'ניער זי"ע, וכן אי' ב'שיח שרפי קודש' בשם הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע [היום יארצייט, זי"ע ועב"י] ע"פ ההקדמה הנודעת שפְּנִימִים הַפְּנִימִים לַפְּנִימִים בְּלִב הָאָדָם לְאָדָם (משלי כז, יט). בתחילה רבקה שלחה את יצחק לבית לבן עד אָנֹשׁ תָּשׁוּב חֶמֶת אָחִיךָ, וצ"ע מהיכן יעקב יוכל לדעת שכבר שבה חמתו של עשו? ואם תאמר שאינו צריך לדעת זאת מעצמו, כי היא תשלח לקחת אותו משם, א"כ ממה נפשך, מדוע רבקה אמרה ליעקב 'עד אשר תשוב חמת אחיך', היה די שרבקה תאמר ליעקב 'וישבת עמו ימים אחדים עד אשר אשלח ולקחתיך משם'?

יעקב שנא את עשו משהתחיל לחטוא

אלא שאמרו הקדמונים עה"פ בתהילים (קלט, כא) הָלוֹא מִשְׁנֵאִיָּה ה' אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמָמִיָּה אֶתְקוּטָט, תְּכָלִית שְׁנֵאָה שְׁנֵאֲתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי, מִנָּא לִיה שְׁהֵם הָיוּ לוֹ לְאוֹיְבִים, אֵלָּא שְׁכַמִּים הִפְנִים לִפְנֵים כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם, כָּל זְמַן שֶׁאֵתָה מְרָגִישׁ בִּלְבָב קִפְיָה עַל פְּלוֹנִי סִימָן שֶׁגַם הוּא מְקַפֵּיד עֲלֶיךָ, כְּשֶׁלֶכְךָ נָקִי גַם לְבוּ נָקִי. [וְעַי' תוֹס' פִּסְחִים קִיג: כַּעֲיִן זֶה]. וְכַתְּבוּ הַפְּנִים יְפוֹת וְרַבּוּהָ "ק הַנ"ל שֶׁבַעֲצָם יַעֲקֹב שׁוֹנָא לַעֲשׂוּ מִיָּמִים יְמִימָה, מֵאִז שֶׁהָיָה בֶן ט"ו שָׁנָה וַיֵּצֵא לְתַרְבוּת רַעָה, יַעֲקֹב קִיִּים בּוֹ תְּכָלִית שְׁנֵאָה שְׁנֵאֲתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי יַעֲנִן אֲשֶׁר עֲבַר חֲמִשׁ עֶבְרִית בְּאוֹתוֹ יוֹם, הִרְגָּה אֶת הַנֶּפֶשׁ וְכו'. וְדִינוּ בִּישְׂרָאֵל מוֹמֵר שְׁצָרִיךְ לִשְׁנָאוֹתוֹ. וּמֵאִידֵךְ הֵייתָה שְׁנֵאֲתוֹ שֶׁל עֲשׂו לַיעֲקֹב עַל שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ הַבְּכוֹרָה וְהַבְּרִכּוֹת.

שוב אף אחיך בלבך - ממך

וזה מה שרבה אמרה ליעקב, וַיִּשְׁבֶּתָּ עִמּוֹ יָמִים אַחָדִים עַד אֲשֶׁר תִּשְׁוֹב חֲמַת אָחִיךָ. ואיך תוכל לדעת שכבר שבה חמתו ממך? כשתבדוק בלבך ותמצא עד שוב אף אחיך ממך כשאתה לא תרגיש בלבך שנאה עליו, תבין שכבר סרה שנאתו מעליך.

אני שלם עמך - ומבקש אהבתך

ולאחר שנתבאר פירוש הפסוקים יש להבין מה היה אח"כ למעשה, מתי יעקב החליט לשוב לבית אביו ואמו? וביאור הענין ע"פ מש"כ בריש פ' וישלח וַיִּשְׁלַח וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לִפְנֵי אֶל עֲשׂו אָחִיו אֲרָצָה שְׁעִיר שְׂדֵה אֲדוֹם, וַיֵּצֵא אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנִי לַעֲשׂו כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גֵּרְתִּי וְאַחֲרָי עַד עֵתָה. וּפְרַש"י 'וְאֵשְׁלַח לְהַגִּיד לְאֲדוֹנִי - לְהוֹדִיעַ שֶׁאֲנִי בָּא אֵלָיךְ, לְמַצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ - שֶׁאֲנִי שָׁלֵם עִמָּךְ וּמִבְקֵשׁ אֶהְבֶּתְךָ'.

בעשו גנוז ניצוץ נשמת רבי מאיר

כלומר שיעקב שלח להודיע לעשו, שלאחרונה התחיל להרגיש כלפיו רגשי אהבה, עשרים שנה בבית לבן הייתה לו הרגשה של תְּכָלִית שְׁנֵאָה שְׁנֵאֲתִים, הייתי בטוח ש'כן לב האדם אל האדם' ולכן אחרתי עד עתה, אך אתה אני בא לומר לך שאני שלם עמך ומבקש אהבתך. כיון שאני מרגיש כן בלבי, סימן שגם אתה מרגיש כך בלבך, וא"כ נתקיימו דברי אמא רבקה 'עד שוב אף אחיך ממך'. ואם תאמר איך יעקב הסיר את שנאתו מעשו? וי"ל שהוא החל ללמד עליו זכות שגנוזה בו ניצוץ נשמת רבי מאיר וכו'.

מה הפירוש 'הלכה בידוע'?

וַיִּשְׁבּוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֵל אָחִיךָ אֶל עֲשׂו וְגַם הָלַךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. וּפְרַש"י 'בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֲשׂו - שֶׁהֵייתָ אוֹמֵר אָחִי הוּא אֲבֵל הוּא נוֹהֵג עִמָּךְ כַּעֲשׂו הַרְשָׁע עוֹדֵנוּ בְּשִׁנְאוֹתָנוּ. וְהָרִי שֶׁהִכָּל הַנוֹדֵעַ שֶׁל כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם לֹא פֶעַל שֵׁם. וּמַדּוּעַ? כִּי עֲשׂו שֶׁאֲנִי, כִּי 'הַלְכָה הִיא בִּידוּעַ שֶׁעֲשׂו שׁוֹנָא לַיעֲקֹב' (רש"י לג, ד), מֵהַ פִּירוּשׁ 'הַלְכָה בִּידוּעַ'? כְּלוֹמֵר שֶׁבְּשִׁנְאוֹתָנוּ זֶה אֵין אֶת הַכָּלָל שֶׁל כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם, לֹא כָּל פַּעַם שִׁיעֲקֹב יִמְצָא לִימוּד זְכוֹת עַל עֲשׂו, יֵאָהֲבֵנוּ עֲשׂו.

רבקה הסתפקה מה מצבו של עשו

על רבקה נאמר (כח, ה) רַבֶּקָּה אָם יַעֲקֹב וְעֲשָׂו, וְהִיא הֵייתָה מְסוּפֶקֶת עַד כִּמָּה גְּבֵרָה רַשָּׁעוֹתוֹ שֶׁל עֲשׂו לִהְיוֹת בִּישְׂרָאֵל מוֹמֵר שֶׁלֹּא יִשְׁלוּט בּוֹ הַכָּלָל שֶׁל כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם, הָאֵם עֲבָרְתוֹ שְׁמָרָה נֶצַח (עמוס א, יא) כִּמ"ש כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלִשָּׁה פְּשָׁעֵי אֲדוֹם וְעַל אֲרָבָעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל רִדְפוֹ בְּחֶרֶב אָחִיו וְשָׁחַת רַחֲמָיו וַיִּטְרֹף לְעַד אָפוּ וְעֲבָרְתוֹ שְׁמָרָה נֶצַח - אוֹ לֹא. וְלִכֵּן רַבֶּקָּה כִּפְלָה לּוֹמֵר שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת לַיעֲקֹב. בְּתַחֲלִילָה תוֹכֵל לְבַדּוֹק בַּעֲצֻמָּךְ בִּלְבָב ע"י שֶׁתִּשְׁוֹב אֶף אָחִיךָ מִמֶּךָ, וּמִמִּילָא כֵּן לֵב הָאָדָם אֶל הָאָדָם. וְאִם תֹּאמַר לָמָּה לֵה לְשַׁלּוֹחַ לְקַחְתּוֹ מִשָּׁם, כִּי הִיא לֵה סִפֵּק שֶׁמָּא רַשָּׁעוֹתוֹ שֶׁל עֲשׂו גְּבֵרָה יוֹתֵר, שֶׁגַם כְּשִׁיּוּב אָפוּ שֶׁל יַעֲקֹב עַל עֲשׂו, ע"י לִימוּד זְכוֹת, עֲשׂו יִשְׁאֵר בְּרַשָּׁעוֹתוֹ וְגַם הָלַךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. וְא"כ צ"ע מַדּוּעַ בְּאֵמַת רַבֶּקָּה שֶׁלָּחָה אֶת דְּבוּרָה לְקַרְוֹא לַיעֲקֹב שִׁיּוּב. וְהָרִי עוֹדֵנוּ בְּשִׁנְאוֹתָנוּ?

עשו דיבר בדיפלומטיה

אלא שעשו היה שקרן וזייפן, כמו שהוא רימה את אביו כך הוא רימה את אמו, כשרבקה הייתה משוחחת עמו בענין יעקב, לבדוק ולבחון את לבו אם כבר שבה חמתו ואפו מעליו, הוא היה מחניף לה שהכל בסדר. 'יעקב הוא צדיק אין לי עליו שום טינא בלבי... כי הכל מן השמים, כמבואר ב'באר הפרשה'. וכשרבקה שמעה כאלו דברים, מיד שלחה את דבורה לקחת את יעקב שישוב לביתה, ועוד שגם יעקב הרגיש בלבו שנשתכחה השנאה. לכן שלח לומר שהוא שלם עמו ומבקש אהבתו. אבל עשו הרשע, הנה הוא הולך לקראתו וארבע מאות איש עמו.

ע"י הדורון תשוב חמתו

לכן שלח דורון שמא עי"ז תשוב חמתו, ואכן נתהפך לבו וישקוהו בכל לבו. אבל בכלליות נשארה הלכה שעשו שונא ביעקב.

ע"כ נתבאר בדרך הפשט, ועדיין לא באנו ללמוד בתורתו של רבי מיכאל, ואי"ה נשלים בשיעור הבא עלינו לטובה.